

Отримано: 03 березня 2017 р.

Прорецензовано: 14 березня 2017 р.

Прийнято до друку: 19 березня 2017 р.

Бровді І. І. Напрямки раціоналізації операційних витрат підприємства / І. І. Бровді // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – Острог: Вид-во НУ«ОА», березень 2017. – № 4(32). – С. 30–34.

УДК: 338.5

JEL-класифікація: M41

Бровді Іван Іванович,

магістрант Національного університету «Острозька академія»

НАПРЯМКИ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

У статті розглянуто напрями раціоналізації операційних витрат підприємства, впровадження яких позитивно вплине на фінансові результати від операційної діяльності підприємства. Запропоновано використання методів організації витрат виробництва, збільшення витрат на мотивацію персоналу до продуктивнішої праці та впровадження енергозберігаючих технологій.

Ключові слова: бенчмаркінг, витрати від операційної діяльності, дірект-костінг, персонал, продуктивність, таргет-костінг.

Бровді Иван Иванович,

магістрант Національного університету «Острозька академія»

НАПРАВЛЕНИЯ РАЦИОНАЛИЗАЦИИ ОПЕРАЦИОННЫХ РАСХОДОВ ПРЕДПРИЯТИЯ

В статье рассмотрены направления рационализации операционных расходов предприятия, внедрение которых положительно повлияет на финансовые результаты от операционной деятельности предприятия. Предложено использование методов организации расходов производства, увеличения затрат на мотивацию персонала к продуктивной работе и внедрения энергосберегающих технологий.

Ключевые слова: бенчмаркинг, расходы от операционной деятельности, директ-костинг, персонал, производительность, таргет-костинг.

Ivan Brovdi,

magister, National University of «Ostroh Academy»

DIRECTIONS OF ENTERPRISES' OPERATING COSTS RATIONALIZATION

The article examines the methods of enterprises' operational costs rationalization for affecting enterprises' financial results positively. Such methods of enterprises' operational costs rationalization as using modern methods of motivating employee's in order to increase their productivity, apply cost organizing methods and using energy saving technologies are suggested.

Key words: benchmarking, operating costs, direct-costing, staff, productivity, target-costing.

Постановка проблеми. Складна економічна ситуація, загострення конкуренції та обмеженість ресурсів негативно впливає на фінансові результати діяльності підприємств. Одним із способів уникнення банкрутства та отримання прибутку для підприємства є зменшення витрат на виробництво, однак такі дії часто ведуть до зменшення обсягів виробництва і в такий спосіб зменшують доходи, що негативно впливає на розміри прибутку. Для вирішення цієї проблеми варто шукати шляхи раціоналізації витрат і зосередити увагу на максимізації позитивного ефекту від одиниці витрат, що є необхідною умовою отримання прибутку підприємством у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням раціоналізації та ефективного управління витратами виробництва присвячено багато наукових праць учених серед яких Е. Десі, М. Г. Грешак, З. М. Задорожний, Г. М. Колісник, Н. І. Костецька, Ю. Б. Кравчук, Ю. В. Мірошніченко, В. П. Панасик, Г. Б. Поляк, М. С. Пушкар, А. А. Турило, А. В. Череп та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є визначення напрямів раціоналізації операційних витрат для збільшення прибутку від операційної діяльності на підприємствах України.

Виклад основного матеріалу. Оптимізація витрат – одна з основних умов підвищення ефективності виробництва. Це здійснює безпосередній вплив на величину прибутку, рівень рентабельності. За умов постійного посилення конкуренції на внутрішньому і зовнішніх ринках збуту, оптимізація витрат набуває особливо великого значення. У зв'язку з цим зростає потреба в підвищенні якості внутрішньо-фірмового планування, обліку і пошуку резервів, що дадуть змогу підвищити ефективність витрат від операційної діяльності підприємства.

Необхідною умовою раціоналізації операційних витрат підприємства є забезпечення оптимальної їх структури. Для багатьох українських підприємств характерним є переважання матеріальних затрат у структурі операційних витрат. Це може бути спричинене значною матеріалоемністю виробництва, використанням технічно застарілого обладнання та значними обсягами браку та псування продукції. Водночас для підприємств розвинених країн Європи та Америки характерною є наявність значної частки витрат на оплату праці, що може означати виплату більш високих заробітних плат та різних заохочувальних виплат, що підвищують мотивацію працівників до праці і в такий спосіб позитивно впливають на продуктивність праці.

На думку бізнес експерта Даррена Гарді, персонал є основним і найціннішим ресурсом будь-якого підприємства. Збільшення витрат на оплату праці, на виплати різних видів премій та винагород, а також сприяння професійному розвитку працівників є необхідними кроками, що забезпечать високу продуктивність праці та стимулюватимуть працівників до постійного покращення результатів їхньої праці.

Із метою підвищення продуктивності праці та заохочення працівників до праці підприємства західних країн використовують різні способи участі працівників у прибутку підприємства [5]. Однак цей спосіб доцільно застосовувати лише за умови постійного підвищення продуктивності праці працівників та збільшення ефективності виробництва загалом. Участь працівників у прибутках компанії може відбуватися різними способами:

- працівникам виплачується певний, наперед визначений, відсоток із чистого прибутку;
- частина чистого прибутку виплачується пропорційно до зарплати працівника [5].

Особливу увагу під час розподілу прибутку між працівниками потрібно звернути на управлінську ланку підприємства, адже саме від їх вдалих рішень залежать майбутні прибутки підприємства.

Як свідчать дослідження провідних західних університетів, підвищити продуктивність праці персоналу можна досить простими способами. Позитивний вплив на продуктивність праці працівників мають також температура повітря, освітлення, колір та наявність рослин в офісі. Ці засоби є досить простими в застосування та маловитратними. Відповідно до національної лабораторії Ловренца Берклі продуктивність праці може збільшитися до 10% при температурі у 22–23 градуси Цельсія [6]. Наявність рослин може збільшити продуктивність праці на 15% [8]. Дослідження здійснене в університеті штату Техас довело, що білий колір стін офісу негативно впливає на продуктивність праці [7].

Оскільки основну частину витрат підприємств в Україні становлять матеріальні затрати, то необхідним кроком є економія матеріальних ресурсів. Цього можна досягти шляхом таких дій:

- використання вітчизняної сировини, що дасть змогу зменшити транспортні витрати та пов'язані з цим ризики;
- за постійного зростання цін на енергоносії треба уникати понадлімітного використання газу, води та електричної енергії;
- скоротити транспортно-заготівельні витрати (оновлення технопарку та збільшення ступеня використання наявних транспортних засобів);
- підвищення технічного рівня виробництва (оновлення основних засобів та збільшення ступеня використання наявних основних засобів);
- впроваджувати енергозберігаючі технології.

Усі ці чинники призводять до зниження витрат сировини та матеріалів. Зменшення витрат сировини і матеріалів досягається також завдяки зниженню норм їхнього використання, скороченню відходів і втрат у процесі виробництва і збереження, повторному використанню матеріалів, використанню безвідходних технологій.

Також підприємству варто звернути увагу на методи організації витрат виробництва, які широко використовуються підприємствами по всьому світу [2]. На підприємстві доцільно було б використовувати такі методи організації витрат виробництва:

- метод розрахунку витрат за етапами життєвого циклу продукції;
- метод таргет-костингу;
- метод кайзен-костингу;
- бенчмаркінг витрат.

Суть методу розрахунку витрат за етапами життєвого циклу продукції полягає в тому, що планові витрати визначаються на кожній стадії життєвого циклу продукту. Цей метод передбачає врахування впливу інфляції шляхом дисконтування грошових потоків у прийнятті рішень. Врахування впливу інфляції є особливо актуальним, враховуючи сучасні реалії.

Перевагами цього методу є отримання в довгостроковому періоді оцінки здійснених витрат і доходи, необхідні для їх покриття; забезпечення точного прогнозу всіх витрат та співвідношення отриманого доходу та витрат щодо виробництва виробу загалом; забезпечення стратегічного бачення структури витрат і співставлення її з структурою доходів. Недоліками методу є відсутність періодизації фінансових

результатів; невизначеність в обліку накладних витрат; імовірнісний характер витрат на отримання додаткової інформації [4].

Наступний метод – таргет-костінг (від англ. target costing – цільова вартість) – це метод управління собівартістю (витратами на виробництво продукції), сутність якого полягає в зниженні собівартості продукції під час усього її виробничого циклу завдяки застосуванню виробничих, наукових досліджень і розробок. Згідно з цим методом собівартість визначають на основі бажаної ціни товару. Метод таргет-костінгу є надзвичайно поширеним у Японії, де понад 80% великих компаній (Toyota, Nissan, Matsushita, Sony, Cannon, Olympus, Nippon) використовують його. Також цей метод використовують у США та Європі, де його впровадили такі компанії: Daimler/Chrysler, Procter & Gamble, Caterpillar, ITT Automotive [2].

Переваги таргет-костінгу:

- маркетингова орієнтація виробництва;
- визначення цільових витрат для нових видів продукції;
- контроль за витратами на стадії розробки продукції.

Однак поряд із перевагами методу притаманні такі недоліки:

- для забезпечення цільового зменшення витрат можуть знадобитися значний час та інвестиції;
- технічні можливості підприємства не завжди дають можливість знизити собівартість до бажаного рівня [4].

Інший метод – кайзен-костінг («kaizen-costing») – це сучасний метод управління витратами, який використовують для досягнення цільової собівартості, але на відміну від таргет-костінгу полягає в постійному вдосконаленні якості процесів на всьому підприємстві за участі всіх його працівників, що дає можливість знизити непродуктивні витрати [4]. Цей метод широко використовується японськими корпораціями (Toyota).

Основною перевагою цього методу є те, що він забезпечує постійне зменшення витрат і утримання їх на встановленому рівні, а недоліком є необхідність постійної мотивації працівників.

Слід відзначити, що таргет-костінг та кайзен-костінг мають однакове призначення (дотримання цільової собівартості продукції) тільки на різних стадіях життєвого циклу готової продукції:

- на стадії розробки і планування (таргет-костінг);
- на стадії виробництва (кайзен-костінг).

Поєднання цих систем дозволяє організовано і цілеспрямовано здійснювати політику зменшення собівартості, координувати дії всього персоналу підприємства, дає можливість вибору цінової політики для утримання переваг на ринку і спільними зусиллями досягнути поставлених цілей.

Ще одним методом організації витрат виробництва є бенчмаркінг – процес виявлення, дослідження, запозичення та адаптації передового досвіду підприємств однієї галузі, а також підприємств інших галузей («out-of-box») із метою розвитку [3]. Бенчмаркінг дозволяє використовувати досвід успішних компаній та допомагає досягти в деяких випадках значно вищих результатів.

Одним із видів бенчмаркінгу є бенчмаркінг витрат, який дає можливість встановити загальні витрати виробництва певного товару в будь-якій країні чи галузі. Бенчмаркінг витрат може бути використаний у таких формах: порівняння подібних товарів за витратами виробництва (порівнюючи як українські, так і іноземні підприємства); формування витрат виробництва при перепродажу товару; отримання об'єктивної думки про дизайн та якість товару конкретного підприємства; моніторинг патентів та ліцензій із метою недопущення порушень тощо.

Висновки. Отже, забезпечення раціоналізації витрат є одним з основних чинників збільшення ефективності виробництва, що є необхідною умовою отримання підприємством прибутку. Для підприємств України необхідними напрямками раціоналізації витрат є економне використання ресурсів, збільшення витрат на мотивацію персоналу і покращення продуктивності праці, а також використання різноманітних методів організації витрат виробництва.

Література:

1. Бойчик І. М. Економіка підприємства : навч. посібник / І. М. Бойчик – К. : Атіка, 2002. – 480 с.
2. Редченко М. І. Маленькими шагами к большому успеху : кайзен-костінг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.management.com.ua>.
3. Фещур Р.В. Бенчмаркінг як ефективний засіб зниження витрат виробництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://vlp.com.ua/files/08_31.pdf.
4. Шульга, А. В. Методи управління витратами виробництва [Електронний ресурс] / А. В. Шульга, Я. В. Семейко // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – Д., 2008. – Вип. 22. – С. 283–286. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdnuzt_2008_22_65 59.

5. Яковенко В. Г. Мотивація персоналу як один з факторів підвищення ефективності роботи підприємства [Електронний ресурс] / В. Г. Яковенко, В. І. Куделя // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2014. – № 32. – С. 137–141. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vcpitp_2014_32_27.

6. Cold Offices Linked to Lower Productivity [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.psychologicalscience.org/index.php/news/minds-business/cold-offices-linked-to-lower-productivity.html>.

7. How the Color of Your Office Impacts Productivity – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.entrepreneur.com/article/243749>.

8. Office plants can make workers 15% more productive, says study- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.theguardian.com/science/2014/sep/01/office-plants-can-make-workers-15-more-productive-says-study>

9. Want to Get More Done? Know the No. 1 Productivity Tip – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.success.com/article/want-to-get-more-done-know-the-no-1-productivity-tip>.